

Magazine brengt Harderwijks beheerplan tot leven

Raad verrast met aansprekende toelichting op ambtelijk rapport openbare ruimte

Harderwijk loopt over van ambitie om de kwaliteit van de openbare ruimte te verbeteren.

Met DG Groep werd een integraal meerjarig beheerplan opgesteld, dat in de gemeenteraad enthousiast werd ontvangen. Het bedenken van een aansprekende presentatie was onderdeel van de uitvraag.

Auteur: Bart Mullink

Geldgebrek, een uitloei van de financiële crisis, noopte Harderwijk net als andere gemeenten de afgelopen jaren tot forse bezuinigingen. Het wegwerken van achterstallig onderhoud is hierdoor hard nodig. Ook om financiële redenen, want ook in het beheer geldt vaak dat goedkoop op termijn duurkoop blijkt. Hoog tijd dus, om na een periode die vooral in het teken stond van kostenbesparingen, te zorgen dat de vlag er in de komende jaren gunstiger bij komt te hangen. Het nieuwe zogeheten ibor-plan dat is gemaakt voor een periode van vier jaar, bevat een routekaart om het onderhoud overal terug te brengen van het minimalistische kwaliteitsniveau C naar het uit het verleden vertrouwde niveau B. Ook zijn nieuwe hoge ambities geformuleerd op het gebied van duurzaamheid, biodiversiteit en een beter leefklimaat. De maatregelen die de gemeente voor de diverse doelen kan nemen en de bedragen die daarbij horen, staan beschreven in het ibor-plan.

Lekker lezen

Naast een vakkundig in elkaar gestoken technisch boekwerk moest DG Groep ook een presentatievorm bedenken die relatieve leken,

zoals gemeenteraadsleden, wat meer zou aanspreken. Dus werd naast het officiële rapport een magazine gemaakt, waarin mensen met uiteenlopende taken in het beheer van de openbare ruimte in gewonemensentaal uitlegen waarover het gaat. Marlien van de Ven van DG Groep: 'Beheerders laten zien wie ze zijn, wat ze in de dagelijkse praktijk doen en waartoe dit leidt. Het is een vorm die lekker leest, ook voor mensen die weinig verstand hebben van het onderwerp', zo formuleert ze het wat diplomatiek. 'Plotseling snapt iedereen waarover je het hebt.'

Uit de gemeenteraad klonken geluiden dat er na lezing weinig vragen meer waren, in positieve zin. 'Maar ik moet zeggen, bij de besluitvormingsfase waren wij als DG Groep niet betrokken. Als je wilt weten hoe het plan en de presentatie zijn gevallen, kun je dat beter aan de gemeente zelf vragen.'

Mooier maken

De Harderwijkse gemeenteambtenaren Klaas Jan Bakema en Daniël Gielen waren namens de gemeente nauw betrokken bij de totstandkoming van het plan. 'Beheerplan én magazine zijn goed gevallen', zo steekt Gielen

6 min. leestijd

ACHTERGROND

Daniël Gielen

Klaas Jan Bakema

van wal. 'We wilden de raadsleden niet alleen het gebruikelijke saaie boekwerk presenteren, omdat de inhoud door de vorm wat minder tot de verbeelding spreekt. In het beheerplan staat hoe wij denken dat we Harderwijk mooier kunnen maken. Dat is een technisch verhaal met veel cijfers. Zo'n magazine leest een stuk gemakkelijker. Het laat de praktijk zien. Dat is belangrijk, want als je goed beleid wilt maken, moet je ook de praktijk snappen.'

Bakema, onder meer verantwoordelijk voor het groen in de gemeente, vindt de nieuwe aanpak geslaagd. 'We hebben veel positieve reacties gehad tijdens de behandeling.' De mensen achter het plan vertellen in interviews in het magazine over de hoogtepunten van hun onderdeel. 'Het is geen dik boekwerk, maar alle areaalgegevens en essentiële cijfers staan erin.' Bakema's stellige indruk is dat de inhoud zo beter overkomt dan wanneer alleen de gebruikelijke lappen tekst worden gepresenteerd. Het is heel begrijpelijk dat het zo werkt, meent hij: 'Alleen al omdat raadsleden behalve dit plan nog veel meer van zulke lappen tekst moeten doorworstelen.'

Volop begrip daarvoor bij hem, dus. Maar hij weet niet zeker of zo'n toegankelijk magazine echt nodig was om de raadsleden tot een beter begrip van het onderwerp te brengen. 'Dat zou je aan de raadsleden zelf moeten vragen, maar

ze zullen dat nooit letterlijk zo zeggen, denk ik.' In elk geval hebben ze voor gestemd en daarmee het plan officieel vastgesteld. De ambities om Harderwijk zoals beoogd mooier te maken, zijn daarmee omarmd.

Onzekerheid

De volgende stap is het geld. Hiervoor blijkt meer geduld nodig dan bij het maken van het plan was gehoopt. De coronacrisis diende zich aan; de grotere financiële onzekerheid noopt tot voorzichtigheid. 'Bij de inhoudelijke behandeling was iedereen overal voor. Maar daarna moeten er financiële keuzes worden gemaakt en dan vallen er vaak dingen af', zo schetst Bakema. 'Iedereen heeft nu eenmaal een budget.'

Zo wordt het alsnog spannend hoe onderdelen van de openbare ruimte op het minimale kwaliteitsniveau kunnen worden gebracht. 'Het is niet zo erg als in het verleden, toen er substantieel moest worden bezuinigd', relativeert Bakema. 'Voor groen was bovendien al eerder besloten weer terug te gaan naar het vertrouwde B-niveau.'

Hetzelfde moest nog gebeuren voor het wegonderhoud, waarover Gielen zich mag buigen. 'Er is een stappenplan gemaakt om in vier jaar tijd weer op B-niveau uit te komen. Maar de toezegging om dat financieel mogelijk te maken, hebben we niet gekregen.' Dit terwijl

uit onderzoek is gebleken dat handhaven op niveau B over een langere periode gerekend per saldo vaak economischer is dan op het lagere niveau C. Bijvoorbeeld doordat kleine beschadigingen die niet worden gerepareerd, groter worden, waardoor de herstelkosten oplopen.

‘De grotere financiële onzekerheid noopt opnieuw tot voorzichtigheid bij het uitgeven van geld’

Uitstellen

Gielen begrijpt waarom groen eerder aan de beurt is voor herstel. ‘Daar zie je de effecten van minder onderhoud direct. Bij bestrating gaat dat veel geleidelijker, bij de riolering ook. Daarvan zie je bovendien weinig omdat alles onder de grond gebeurt. Maar er zit intussen wel veel geld in.’ Het uitstellen van onderhoud en reparaties kan op de korte termijn financieel voordeel opleveren, maar op de lange termijn erg duur uitpakken, weet hij. ‘Maar dan praat je over termijnen van misschien wel 20 jaar. Dat is politiek gezien een vergezicht.’ Dat de effecten pas veel later te zien zullen zijn, zorgt er volgens hem voor dat er op zulke voorzieningen vaak als eerste wordt bezuinigd.

Bakema is blij met de terugkeer naar B-niveau, maar moet creatief zijn met het vinden van ruimte voor verbeteringen in de groenvoor-

ziening. Al het benodigde geld moet komen uit de lengte of uit de breedte. Verduurzaming blijkt niet noodzakelijkerwijs een kostenpost, maar kan al direct zorgen voor nettobesparingen. ‘Bijvoorbeeld als je gazons en stroken met bodembedekkers zoals *Symphoricarpos* omvormt tot kruidenbermen. Een solitaire struik hier en daar kun je dan laten staan. Het effect op de biodiversiteit en de omgeving is positief, maar het kost niet meer. Het is in elke geval goedkoper dan beplanting met een bodembedekker, wat in het beheer vele malen duurder is dan een kruidenberm. Het kan dus zonder extra middelen op een slimme manier leiden tot het beoogde resultaat. Ook sponsoring en *social return* staan beschreven als kansen om doelen te bereiken. ‘Zo stappen we met zijn allen, gemeente, bewoners en bedrijven, de wijken in om samen Harderwijk net even wat meer kleur te geven.’

Waar het beheer in bestaande wijken een flinke uitdaging blijft, heeft Harderwijk in het uitbreidingsplan Waterfront de wind mee. De gestegen huizenprijzen vertalen zich in hogere residuele grondwaardes. De gemeenteraad durft het daarom aan om extra te investeren in kwaliteit en duurzaamheid.

Kostenefficiënt

Verder ziet Gielen voor het ‘grijze’ deel van de openbare ruimte slimme manieren om relatief kostenefficiënt tot verbetering te komen, zoals het inkopen van producten die lang meegaan of het op een andere locatie opnieuw gebruiken van bestaande spullen. Energie-efficiëntere installaties zoals ledverlichting zijn vaak ook relatief economisch. Smart city-oplossingen kunnen eveneens een bijdrage leveren aan efficiënter beheer. Kwaliteitsverbetering, verduurzaming en kostenefficiëntie moeten zo hand in hand kunnen gaan. Of, zoals Gielen het formuleert: ‘Het mes snijdt aan twee en soms wel drie kanten.’

Het is niet te verwachten dat er genoeg geld vrijkomt om het aantal bomen in de gemeente

in twintig jaar te laten groeien van de huidige 22.000 naar 40.000. Want waar nieuwe bomen het meest gewenst zijn, is planten het duurst. Bakema: ‘Als je wilt dat ze in een stenige omgeving langer dan tien jaar meegaan, moet je goede plantplaatsen inrichten en dat is duur.’ De afgelopen jaren lukte het niet eens om het bestand op peil te houden. In woonwijken verdwenen juist plantplaatsen om extra ruimte te scheppen voor parkeren.

Keuzemogelijkheden

Waar mogelijk wat extra bomen planten, dat is het nieuwe doel. Op randlocaties hoeft dat niet veel te kosten, maar daar is de toegevoegde waarde ook relatief gering: ‘Een boom extra op een dijk voegt weinig toe aan het leefklimaat in de stad. Een boom in een woonstraat doet daarvoor veel meer.’ Het aantal te planten bomen is een voorbeeld van de keuzemogelijkheden die in het ibor-plan zijn ingebouwd. Zo kan de gemeenteraad daarover beslissen zonder vast te zitten aan voldongen feiten.

Ondanks de financiële beperkingen voor de korte termijn is Van de Ven optimistisch over het perspectief. ‘Het stelt mij gerust dat iedereen het belang van groen en de openbare ruimte steeds meer ziet. Tegelijk hebben gemeentes nu eenmaal maar één pot met geld. Ze kunnen niet alles realiseren wat ze maar willen. Keuzes zijn onontkoombaar.’ Ze is ervan overtuigd dat het magazine door zijn toegankelijkheid raadleden helpt om goede keuzes te maken. ‘Zij beslissen, en moeten begrijpen waarover ze beslissen. Door de interviews in het magazine zien ze ook dat de betrokken ambtenaren heel gelukkig worden van wat ze doen.’

